

Dinler ve Yapay Zekâ

Te(kn)olojik Perspektifler

Editörler

Doç. Dr. İlbey DÖLEK

Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1768

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyezi

Yayın No | Publication Number: 360

Kitap Adı : Dinler ve Yapay Zekâ

Alt Başlık : Te(kn)olojik Perspektifler

Book Title : Religions and Artificial Intelligence

Subtitle : Te(chn)ological Perspectives

ISBN : 978-625-5536-73-0

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536730

Editörler | Editors

İlbey Dölek | orcid.org/0000-0002-6287-4067

Kurum | Institution: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

ROR ID: ror.org/056hcg41

Kadir Albayrak | orcid.org/0000-0003-1505-2412

Kurum | Institution: Çukurova Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05wxkj555

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 226 (xii + 214)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM9 - Din ve Bilim / Din ve Teknoloji | Religious aspects of science / Religious aspects of technology

BISAC: REL067060 - Din / Bilim ve Teknoloji | Religion / Religion & Science

THEMA: QRAM9 - Din ve Teknoloji | Religion and technology

LC Classification: BL240 - İlahiyat ve Bilim | Religion and Science

DEWEY: 201.65 - Din ve Teknoloji | Religion and Technology

WoS Category: Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Meso: 3.1- Etik | Ethics

WoS Citation Topics Micro: 3.1.42 - Teknoloji Etiği | Techno-Ethics

Scopus Subject Areas: 1211 - Din ve Teoloji | Religious Studies

SciVal: 1206 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Dölek, İlbey (ed) - Albayrak, Kadir (ed), *Dinler ve Yapay Zekâ: Te(kn)olojik Perspektifler*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyezi, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Dinler ve Yapay Zekâ

Te(kn)olojik Perspektifler

Editörler

Doç. Dr. İlbey DÖLEK

Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK

Editörler Hakkında

Doç. Dr. İlbey DÖLEK

Editör Doç. Dr. İlbey Dölek, 1982 yılında Mersin'in Silifke ilçesinde doğmuştur. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda Doçent olarak görev yapmaktadır. Yazar, 2013 yılında Yüksek Lisansını, 2018 yılında Doktorasını tamamlamış ve 2018 yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesine Doktor Öğretim Üyesi olarak atanmıştır. Yazar aynı zamanda Sosyal Bilimler Enstitüsü Göç Araştırmaları Anabilim Dalında lisansüstü dersler vermektedir. Prof. Mehmet Ali KIRMAN'la birlikte editörlüğünü yaptığı *Göç ve Din: Disiplinlerarası Bir Bakış (2020, 2021)*, *Göç ve Kültür, Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (2021)* ve *Göç ve Metodoloji, Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (2024)* başlıklı kitaplarının yanı sıra Dinler Tarihi ve Göç alanında çeşitli dergilerde yayımlanmış bilimsel makale ve tebliğleri bulunmaktadır.

Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK

Editör Prof. Dr. Kadir Albayrak, 1966 yılında Kayseri'de dünyaya geldi. Pınarbaşı Lisesi Edebiyat Kolu'ndan mezun olduktan sonra, 1982-83'te girdiği Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesini 1987'de bitirdi ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak değişik yerlerde beş yıl öğretmenlik yaptı. 1992-1996 arasında Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. 1996'dan beri Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda Öğretim Üyesi olarak bulunmaktadır. Bu arada, 1997-1998'de Milli Eğitim Bakanlığı bursuyla bir yıl boyunca, alayla ve Arapça ile ilgili Ürdün Üniversitesi'nde araştırmalar yaptı. Temmuz 1999-Kasım 2000 arasında Asteğmen Din İşleri Subayı olarak Bosna-Hersek Türk Görev Kuvvet Komutanlığı'nda askerliğini tamamladı. Merkezi Ankara'da bulunan Dinler Tarihi Derneği ve Dünya Dinler Tarihi Derneği üyesi olup evli ve üç çocuk babasıdır. Yazarın makaleleri, kitap bölümleri ve bildirileri dışında yayımlanmış kitapları şunlardır: *Keldaniler ve Nasturiler*, Ankara 1997; *Bogomilizm ve Bosna Kilisesi*, İstanbul 2006; *Başlamayan Diyalog*, Adana 2004; *Hz. İsa Hz. Muhammed'i Müjdeledi mi? (Arapça'dan çeviri)*, İstanbul 2006; *Tek Tanrılı Dinlerde Barış ve Şiddet İkilemi*, Ankara. (1. Basım 2010, 2. Basım 2016, 3. Basım 2023); *Dinlerin Rengi Renklerin Dili*, Ankara. (1. Basım 2010, 2. Basım 2017).

About the Editors

Doç. Dr. İlbey DÖLEK

Editor İlbey DÖLEK was born in 1982 in Silifke, Mersin. He serves as an Associate Professor in the Department of History of Religions, within the Faculty of Theology at Hatay Mustafa Kemal University. He completed his Master's degree in 2013 and his PhD in 2018, after which he was appointed as an Assistant Professor at the Faculty of Theology of Hatay Mustafa Kemal University in the same year. He also teaches graduate-level courses in the Migration Studies Department of the Institute of Social Sciences. In addition to his scholarly articles and conference papers published in various journals in the fields of History of Religions and Migration, he is the co-editor (together with Prof. Mehmet Ali KİRMAN) of the following volumes: *Migration and Religion: An Interdisciplinary Perspective* (2020, 2021); *Migration and Culture: An Interdisciplinary Approach* (2021); *Migration and Methodology: An Interdisciplinary Approach* (2024).

Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK

Editor Kadir ALBAYRAK, was born in 1966 in Kayseri. After graduating from the Literature Track of Pınarbaşı High School, he entered the Faculty of Theology at Erciyes University in 1982–83 and completed his degree in 1987. He then worked as a teacher for five years in various locations under the Ministry of National Education. Between 1992 and 1996, he served as a Lecturer at the Faculty of Theology of Harran University. Since 1996, he has been a faculty member in the Department of History of Religions at the Faculty of Theology of Çukurova University. Meanwhile, with a scholarship from the Ministry of National Education, he conducted research for one year (1997–1998) on his field and the Arabic language at the University of Jordan. From July 1999 to November 2000, he completed his military service as a Reserve Officer and Chaplain within the Turkish Task Force Command in Bosnia-Herzegovina. He is a member of both the History of Religions Association based in Ankara and the International Association for the History of Religions. He is married and has three children. In addition to his articles, book chapters, and conference papers, his published books include: *Chaldeans and Nestorians* (Ankara, 1997); *Bogomilism and the Bosnian Church* (Istanbul, 2006); *The Dialogue That Never Began* (Adana, 2004); *Did Jesus Announce the Coming of Muhammad? (Arabic-to-Turkish translation, Istanbul, 2006)*; *The Dilemma of Peace and Violence in Monotheistic Religions* (Ankara: 1st ed. 2010, 2nd ed. 2016, 3rd ed. 2023); *The Color of Religions, the Language of Colors* (Ankara: 1st ed. 2010, 2nd ed. 2017).

Kitap Hakkında

Dinler ve Yapay Zekâ Te(kn)olojik Perspektifler

Dinler ve Yapay Zekâ: Te(kn)olojik Perspektifler, dinî düşünce ile yapay zekâ teknolojilerinin kesişim alanını sistematik biçimde ele alan bir çalışmadır. Kitap, dinlerin yapay zekâ karşısında geliştirdiği teolojik ve etik yaklaşımları karşılaştırmalı bir çerçevede inceleyerek hem din araştırmalarına hem de teknoloji alanına özgün katkılar sunmayı amaçlar. Birinci bölüm, yapay zekânın dinler için hem bir “tehdit” hem de bir “fırsat” oluşturabileceğini ele alır. Yapay zekâ destekli din araştırmalarında karşılaşılan yöntemsel sınırlar, veri etiği, algoritmik yanlılık ve hermenötik sorunlara ilişkin tartışmalar yer alır. İkinci bölüm, Doğu dinlerinde yapay zekâ tartışmalarına odaklanır. Hinduizm’de teknolojinin ontolojik ve pratik boyutları; Budizm’de bilinç, zihin ve yapay zekâ ilişkisi; Çin dinlerinde robotik ritüeller ve etik; Japon dinlerinde teknolojinin kutsalla ilişkisi gibi başlıklar özgün örneklerle değerlendirilir. Bu bölüm, Uzak Doğu’nun teknolojiye yönelik tarihsel ve kültürel açıklığını derinlikli bir biçimde ortaya koyar. Üçüncü bölüm, Semitik dinlerde yapay zekâ düşüncesini inceler. Yahudilikte Golem geleneğinin modern dijital yaratılarla ilişkisi; Hristiyanlıkta yapay zekâyâ dair antropolojik ve teolojik yaklaşımlar; İslam’da etik, hukuk ve sorumluluk kavramları çerçevesinde geliştirilen tartışmalar analiz edilir.

Anahtar Kelimeler: Din; Tanrı; Teknoloji; Yapay zekâ; Etik

About the Book

Religions and Artificial Intelligence Te(chn)ological Perspectives

Religions and Artificial Intelligence: Te(chn)ological Perspectives is a comprehensive study that explores the intersection of religious thought and artificial intelligence technologies. By examining the theological and ethical approaches developed within various religious traditions, the book seeks to offer original contributions to both religious studies and the field of technology. The first part analyzes how artificial intelligence can represent both a “threat” and an “opportunity” to religious traditions. This section includes discussions on methodological limitations, data ethics, algorithmic bias, and the hermeneutical challenges that arise in AI-assisted research in religious studies. The second part focuses on debates surrounding artificial intelligence within Eastern religions. It addresses topics such as the ontological and practical dimensions of technology in Hinduism, the relationship between consciousness, mind, and artificial intelligence in Buddhism, robotic rituals and ethical frameworks in Chinese religions, and the interplay between technology and the sacred in Japanese religious traditions. This section offers an in-depth examination of East Asia’s historical and cultural openness to technological innovation. The third part examines the idea of artificial intelligence in semitic religions. It analyzes the connection between the Golem tradition in Judaism and contemporary digital creations, the anthropological and theological reflections on artificial intelligence within Christian thought, and the debates on ethics, law, and responsibility in Islam.

Keywords: Religion; God; Technology; Artificial intelligence; Ethics

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
TEMEL ÇERÇEVE (DİN ve YAPAY ZEKÂ)	7
1. DİNLER İÇİN YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARI TEHDİT Mİ, FIRSAT MI? / <i>Ali AÇIKGÖZ</i>	9
Giriş	9
1. Yapay Zekâ ve Din	10
2. Yapay Zekâ ve Din Tartışmalarında Fırsatlar	15
3. Yapay Zekâ ve Din Tartışmalarında Tehditler	18
Sonuç	21
Kaynakça	22
2. DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: YÖNTEMSEL ve ETİK BOYUTLAR / <i>İlbey DÖLEK</i>	25
Giriş	25
1. Yapay Zekâ ve Dinler Tarihi	27
2. Dinler Tarihi'nde Yapay Zekâ Kullanım Alanları	29
2.1. Kutsal Metinlerin Stilometrik Analizi	29
2.2. Görsel Veri ve Arkeolojik Verilerin Sınıflandırılması ve Haritalama	30
3. Etik ve Epistemolojik Tartışmalar	32
Sonuç	35
Kaynakça	36
İKİNCİ BÖLÜM	
DOĞU DİNLERİ ve YAPAY ZEKÂ	39
3. HİNDUİZM'DE YAPAY ZEKÂNIN PRATİK ve ONTOLOJİK YANSIMALARI / <i>Beyza Aybike DEVECİ</i>	41
Giriş	41
1. Hinduizm'de Teknoloji ve Yapay Zekâ	43

2. Hindu İbadetinde Dijital Dönüşüm: Robotik Ritüeller, Sanal Tapınaklar ve Yapay Zekâ Uygulamaları	47
3. Hindu Felsefesi Bağlamında Yapay Zekâ ve Bilinç Problemi	59
Sonuç	62
Kaynakça	65
4. BUDİZM ve YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARI / <i>Hammet ARSLAN - Hilal Nur TURAN</i>	71
Giriş	71
1. Felsefi Tartışmalar: Zihin, Bilinç ve Etik Boyut	73
2. Metafizik ve Sosyo-Politik Etkiler	75
3. Güncel Uygulamalar	78
4. Dijitalleşen Budizm ve Yapay Zekânın Geleceği	80
5. Budist Etik ve Duyarlılık Bağlamında Yapay Zekâ Tasarımı	83
Sonuç	85
Kaynakça	86
5. ÇİN DİNLERİNDE YAPAY ZEKÂ TEMALARI / <i>Musa Osman KARATOSUN</i>	89
Giriş	89
1. Çin'de Yapay Zekâ Çalışmalarına Genel Bakış	90
2. Konfüçyüsçülük ve Yapay Zekâ	94
3. Daoculuk ve Yapay Zekâ	102
Sonuç	110
Kaynakça	112
6. JAPON DİNLERİNDE ROBOTİK YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARI / <i>Yetkin KARAOĞLU - Hatice ACAR</i>	117
Giriş	117
1. Robotik Yapay Zekâ Nedir?	119
2. Japonya'da Robotik Yapay Zekâ Çalışmalarının Tarihi	122
3. Japon Dinlerinde Beden, Ruh ve Yapay Zekâ İlişkisi	127
4. Şintoizm ve Budizm'de Robotik Yapay Zekâ Çalışmaları	128
Sonuç	132
Kaynakça	134

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEMİTİK DİNLERDE YAPAY ZEKÂ	139
7. YAHUDİLİKTE YAPAY ZEKÂ DÜŞÜNCESİ:	
GOLEM'DEN DİJİTAL YARATILARA / <i>Nurgül ÇELEBİ</i>	141
Giriş	141
1. İnsanın Tanrıyı Taklit Etme Arzusu ve Golem Düşüncesi	143
2. Golem Geleneğinin Oluşumu	145
3. Modern Dönemin Golem'i: Yapay Zekâ	148
4. Yapay Zekâ-Golem Paradoksu	149
5. Yapay Zekâ Çalışmalarında Etik Güçlükler	152
Sonuç	166
Kaynakça	167
8. HRİSTİYANLIK ve YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARI /	
<i>Kadir ALBAYRAK - Gamze YILDIZ</i>	171
Giriş	171
1. Yapay Zekâ Nedir?	172
2. Hristiyanlığın Yapay Zekâ'ya Bakışı	174
2.1. Katolik Kilisesi ve YZ Bağlamında Etik Kaygılar	176
2.2. Ortodoks Kilisesi ve Yapay Zekâ Çalışmaları	184
2.3. Protestan Kilisesi ve Yapay Zekâ Çalışmaları	186
Sonuç	188
Kaynakça	188
9. İSLAM ve YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMALARI / <i>Kadir ALBAYRAK -</i>	
<i>İlbey DÖLEK</i>	191
Giriş	191
1. Yapay Zekâ Nedir?	192
2. İslam, Yapay Zekâ ve Etik	193
3. İslami Toplumlarda Yapay Zekâ Uygulamaları	197
4. Gelecek Perspektifi ve Öneriler	200
Sonuç	202
Kaynakça	203
YAZARLAR HAKKINDA	207
DİZİN	211

GİRİŞ

Anlamalı bir dünya arayışı içindeyiz ve bu arayış, insanlık tarihi boyunca kesintisiz biçimde sürmüştür. “Biz kimiz?”, “Neden varız?” ve “Nereye gidiyoruz?” gibi temel sorular, her dönemde bireylerin ve toplumların zihninde merkezi bir yer tutmuştur. Bu sorulara cevap arayan en köklü kurumlardan biri dindir. 21. yüzyılın başından itibaren bu sorgulamalara yeni bir muhatap daha eklenmiştir: Yapay Zekâ (Artificial Intelligence). Yapay zekânın kullanımının hızla yaygınlaşması, din alanında daha önce karşılaşılmamış türden tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Günümüzde birçok düşünür şu soruyu gündeme getirmektedir “Yapay zekâ, dinlerin yüzyıllardır tartıştığı metafizik ve etik sorulara yeni yanıtlar üretebilir mi?” Bu çerçevede kutsal metinleri yorumlayan, ibadet süreçlerini dijital ortamda organize eden ve ahlâkî ilkeler üzerine öneriler geliştiren algoritmaların bir tür “teolojik özne” olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışılmaktadır.

Dinler ve Yapay Zekâ ilişkisi salt bir gelecek senaryosu olmaktan uzaktır. Günümüzde yapay zekâ tabanlı uygulamalar, dinî metinlerin analizi, ibadetlerin planlanması ve inanç temelli toplumsal pratiklerin düzenlenmesi gibi alanlarda fiilen kullanılmaktadır. Bu gelişmeler, dinin toplumsal otoritesi, kutsal bilgiye erişim biçimleri ve insan-Tanrı ilişkisi gibi temel konuların yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu eser, dinler ile yapay zekâ arasındaki etkileşimi; tarihsel gelişim, teolojik yorum, etik tartışma ve sosyolojik dönüşüm eksenlerinde incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece hem mevcut uygulamaları hem de gelecekte ortaya çıkabilecek senaryoları dini geleneklerin bakış açısıyla ele alarak, konuya tek bir dinin perspektifinden ele almak yerine karşılaştırmalı ve bütüncül bir analiz sunmayı hedeflemektedir.

Yapay zekâ teknolojilerinin hızla gelişmesi, dinî düşünce, inanç pratikleri ve teoloji alanında yeni tartışmaları gündeme getirmiş ve Din ve Yapay Zekâ konusunu ele alan akademik alanda yerli ve yabancı yayınların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda, yerli ve yabancı literatürde din ile yapay zekâ etkileşimini doğrudan veya dolaylı biçimde ele alan çeşitli eserler bulunmaktadır.

Yerli literatürde, Yapay Zekâ, Transhümanizm ve Din (Diyaret İşleri Başkanlığı Yay., t.y.) adlı derleme eser, farklı akademisyenlerin bildirimlerini bir araya getirerek, yapay zekâ ve transhümanizmin dinî düşünce ve pratikler üzerindeki etkilerini disiplinler arası bir çerçevede tartışmaktadır. Dinin Geleceğinde Yapay Zekâ (Erten, 2025) çalışması, yapay zekânın ibadet biçimleri, toplumsal dindarlık ve teolojik söylem üzerindeki muhtemel dönüşümlerini ileriye dönük bir perspektifle ele almaktadır. Uluslararası literatürde, konuya doğrudan veya teorik arka plan sağlayacak biçimde katkı sunan çalışmalar arasında Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence (Yaşam 3.0: Yapay Zekâ Çağında İnsan Olmak) (Tegmark, 2017), yapay zekânın insanlığın geleceği üzerindeki muhtemel etkilerini etik, politik ve varoluşsal boyutlarıyla irdelemektedir. Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies (Süper Zekâ: Yollar, Tehlikeler, Stratejiler) (Bostrom, 2014) ise süper zekâ olasılığını, beraberinde getireceği riskleri ve güvenli geçiş stratejilerini sistematik biçimde incelemektedir. Daha toplumsal bir perspektifle, Hello World: How to Be Human in the Age of the Machine (Merhaba Dünya: Makine Çağında İnsan Olmak) (Fry, 2018) algoritmaların karar alma süreçlerindeki etkilerini ve bu bağlamda ortaya çıkan etik sorunları tartışmaktadır. Eleştirel yaklaşım örneklerinden Artificial Unintelligence: How Computers Misunderstand the World (Yapay Zekâ Eksikliği: Bilgisayarlar Dünyayı Nasıl Yanlış Anlıyor) (Broussard, 2018), yapay zekâ teknolojilerinin sınırlılıklarını ve algoritmik önyargıların sosyal yansımalarını analiz etmektedir.

Kuramsal temellendirme açısından ise *The Emotion Machine: Commonsense Thinking, Artificial Intelligence, and the Future of the Human Mind* (Duygu Makinesi: Sağduyulu Düşünme, Yapay Zekâ ve İnsan Zihninin Geleceği) (Minsky, 2006), insan duygularının bilişsel süreçlerdeki rolünü modelleyerek yapay zekâ araştırmalarına özgün bir teorik katkı sunmaktadır. Bu eserler, din-yapay zekâ ilişkisini farklı disiplinlerin bakış açısıyla ele almakta; hem teolojik hem etik hem de toplumsal boyutlarda geniş bir tartışma zemini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, konunun disiplinler arası doğası gereği, yalnızca teolojik metinlerle sınırlı kalmayıp, teknoloji felsefesi, etik ve sosyal bilim literatürüne de başvurmak, araştırma alanının bütüncül biçimde kavranmasına imkân sağlamaktadır. Yapay Zekâ ve Din ilişkisini ele alan bu eser, konuyu Dinler Tarihi açısından karşılaştırmalı ve bütüncül yaklaşması bakımından özgün bir değere sahiptir. Bu eserdeki bölüm yazarlarının tamamının Dinler Tarihi alanında doktora sahibi olmasına özen gösterilmiş ve konuya ilgi duyan uzman akademisyenlerden oluşmuştur. Eserde dokuz farklı bölüm bulunmaktadır. Bölümlerin esere kabul edilmesinde kör hakemlik süreci işletilmiş ve benzerlik oranı her bölüm için en fazla %10 olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca bölümlerde yer alan görüş, bilgi ve verilerden doğabilecek etik ihlallerin sorumluluğu yazarlara aittir.

Birinci bölümde Dr. Ali Açıkgöz, “Dinler İçin Yapay Zekâ Çalışmaları Tehdit mi, Fırsat mı?” başlıklı çalışmasında yapay zekâ teknolojilerinin dinî alanlara etkisini iki yönlü olarak ele alır. Bir yandan ibadetlerin kolaylaşması, dini bilgiye erişimin artması ve dijitalleşmenin sağladığı olanaklar; diğer yandan otorite kaybı, kutsalın araçsallaşması ve yeni dinî yapıların oluşma riski tartışılır. Ayrıca bu konuda teolojik ve etik bir çerçeve sunar.

İkinci bölümde Doç. Dr. İlbey Dölek, “Dinler Tarihi Çalışmalarında Yapay Zekâ Kullanımı: Yöntemsel ve Etik Boyutlar” başlıklı çalışmasında Dinler Tarihi disiplininin klasik yöntemle-

rini hatırlatarak, yapay zekânın bu alandaki kullanım alanlarını (stilometrik analiz, arkeolojik veri sınıflandırması, dijital haritalama) somut örneklerle inceler. Ayrıca yapay zekâ destekli araştırmaların metodolojik avantajları kadar hermeneutik eksiklik, veri yanlılığı ve etik risklere de dikkat çeker.

Üçüncü bölümde Dr. Beyza Aybike Deveci, “Hinduizm’de Yapay Zekânın Pratik ve Ontolojik Yansımaları” başlıklı çalışmasında Hinduizm’in teknolojik dönüşümler karşısındaki esnek yapısını analiz eder. Tapınma ritüellerinde robotik uygulamalar, sanal tapınaklar ve bilinç problemini Hindu felsefesi çerçevesinde ele alır.

Dördüncü bölümde Prof. Dr. Hammet Arslan ve Hilal Nur Turan, “Budizm ve Yapay Zekâ Çalışmaları” başlıklı çalışmalarında Budist düşüncede zihin, bilinç ve etik kavramlarının yapay zekâ ile kesişimini inceler. Dijitalleşen Budizm’in sosyo-politik etkileri, etik tasarım anlayışı ve geleceğe yönelik dönüşüm senaryoları üzerinde durur.

Beşinci bölümde Doç. Dr. Musa Osman Karatosun, “Çin Dinlerinde Yapay Zekâ Temaları” başlıklı çalışmasında, Konfüçyüsçülük ve Daoizm’in teknolojiye ve yapay zekâyâ yaklaşımını tarihsel bir çizgide ele alır. Çin’deki yapay zekâ uygulamalarının dinsel düşünce ve ritüellere etkisini karşılaştırmalı bir analizle sunar.

Altıncı bölümde Dr. Yetkin Karaoğlu ve Hatice Acar, “Japon Dinlerinde Yapay Zekâ Çalışmaları” başlıklı çalışmasında, Japon dini geleneklerinde teknolojiye duyulan yakınlığın yapay zekâ ile nasıl birleştiğini inceler. Şintoizm’in animistik unsurlarıyla robot teknolojisinin etkileşimini örneklerle açıklar.

Yedinci bölümde Dr. Nurgül Çelebi, “Yahudilik’te Yapay Zekâ Düşüncesi: Golem’den Dijital Yaratılara” başlıklı çalışmasında, Yahudi geleneğinde insanın Tanrı’yı taklit etme arzusunu yansıtan Golem anlatılarını modern yapay zekâ teknolojileriyle karşılaştırır. Antik dönemdeki yaratma mitleriyle günümüz di-

jital varlıklarının teolojik ve etik sorunlarını bir arada değerlendirebilir.

Sekizinci bölümde Prof. Dr. Kadir Albayrak ve Arş. Gör. Gamze Yıldız, “Hristiyanlık ve Yapay Zekâ Çalışmaları” başlıklı çalışmasında Hristiyan teolojisi bağlamında yapay zekâyâ yönelik yaklaşımları ve Katolik, Ortodoks ve Protetan kiliselerin güncel pozisyonlarını ele alır. Papa Francis’in algoritmik etik vurgusu ve Vatikan’ın girişimleri ışığında Hristiyanlıkta yapay zekânın dinî otorite, ahlâk ve insan onuru kavramlarıyla kesişim noktalarını irdeler.

Dokuzuncu bölümde Prof. Dr. Kadir Albayrak ve Doç. Dr. İl-bey Dölek, “İslam ve Yapay Zekâ Çalışmaları” başlıklı çalışmalarında İslam düşüncesinde yapay zekâyâ yönelik yaklaşımları ele alır. Modern teknolojilerin ibadet hayatı, dini bilgi üretimi, eğitim ve sağlık teknolojileri üzerindeki etkilerini tartışır.

Dinler ve Yapay Zekâ: Te(kn)olojik Perspektifler başlıklı eser, modern teknolojinin insan yaşamındaki etkilerini teolojik ve etik bir perspektifle ele alan kapsamlı bir çalışmadır. Kitap, dinler tarihinden güncel yapay zekâ uygulamalarına uzanan geniş bir yelpazede okuyucuya derin bir bakış açısı sunmaktadır. Özellikle kitabın temel katkısı, yapay zekânın dini inançlar ve pratiklerle olan etkileşimini sistematik bir şekilde ortaya koymasındır. Geleneksel dini metinler, ritüeller ve etik normlar, modern algoritmalar ve yapay zekâ sistemleri bağlamında yeniden değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, teknolojik gelişmelerin sadece teknik bir mesele değil, aynı zamanda kültürel ve etik bir mesele olduğunu da vurgulamaktadır. Bu eserin, Yapay Zekâ çalışmalarını dinlerin perspektifinden anlamak isteyen akademisyenler, öğrenciler ve tüm okurlar için güçlü bir başvuru kaynağı olması temennisiyle...

Editörler